

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 10 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok visszaadását
 vagy megőrségre nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Ujra technikáznak.

(—a.) A Kossuth-pártnak és a nép-pártnak érett politikai felfogásáról tanuszkodó és a nemzet komoly elemeinek teljes méltánylására érdemes állásfoglalásával sikerült ugyan izolálni az obstrukciós küzdelemben a Justh-pártot, — de ha arra számítottak, hogy az ország nehéz helyzetét a Justh-párt is méltányolni fogja és felelőssége tudatában nem fogja lelketlen technikázással tovább akadályozni a parlament munkálkodását, akkor — sicuti figura docet — nagyon csalódtak.

Justhék izolálva vannak, de a pártönkivüli függetlenségekkel és a függetlenségi kiscgazdákkal mégis vannak ötvenen s most úgy látszik meg akarják mutatni, hogy ők ötvenen is csődbe tudják juttatni a parlamentárizmust. Ma ugyanis újra hozzá fogtak a technikázáshoz s mert az erélyes elnök nem engedett névszerinti szavazást a szabadságot kérő képviselők szinleges kérvényei felett, viharral, botrányt provokáltak.

Pedig most már nincs semmi okuk a további ugynevezett küzdelemre. A véderő reform módosítása ügyében úgy sem volt semmi indítványuk. Hiszen ők ennél többet akartak megszavazni provizorium alakjában. Avval persze tisztában vannak, hogy ha egyszer, csak provizórikusan is,

megszavazták a nagyobb ujonc kontingenst és az avval járó nagyobb költséget, azt többé leszállítani úgy sem lehet. Így tehát mikor provizóriumról beszélnek, csak a szavakkal játszanak, taktikáznak és technikáznak.

A választójog reformjára már megkapták a miniszterelnöktől, amit jogosan várhattak. Nemcsak határozott ígéretet tett a kormányelnök a választójogi javaslat benyújtására, hanem legutóbb nyíltan kijelentette, hogy nem zárkozik el az e tekintetben Justhék által kívánt garanciák elől sem.

Ha ők őszintén akarják e reformot, kapva kellett volna kapniok ezen az ígéreten. De úgy látszik, nekik más szándékaik vannak.

Bécsből megint üzenetet kaptak. Biztatják őket, hogy csak március közepéig tartsanak ki, akkor bizonyosan megbukik a kormány és — óh csodálatos együgyűség! — bizton reményelhetik, hogy Khuen Héderváry után ők következnek.

Igaz, hogy mindez meg volt írva kedvelt bécsi zsurnáljaikban, de annyira naivoknak még sem képzeljük e felelősség nélkül szűkölködő lovagokat, hogy feltételeznék róluk, hogy mindezt készpénznek is veszik.

Sokkal közelebb áll és sokkal több valószínűséggel bír az a feltevés, hogy

veszélyezi őket az a szorosabb barátság, amelyet Bokányiékkal kötöttek. Justhéknek e tartalék csapatai március 4-én, hétfőn nagy demonstrációt akarnak rendezni a parlament előtt, az általános titkos mellett. A miniszterelnök nyílt kijelentése után ugyan ennek sincs semmi értelme. Mert amit magától is akart, azt már megígérte a kormány elnöke, ennél többet pedig az utca terrorizmusa alatt sem fog ígérni. De hát ők tüntető sétára készülnek hétfőn, — hát csak hadd sétáljanak. Amde mit szólnának a hétfői sétán a Jakabok kedves szövetségeseikre, ha addig ezek beszüntetnék a méltóságteljes nagy küzdelmet, az üres technikázást?!

Hétfőig emiatt már aligha fog megváltozni a helyzet. Ezt a néhány napot technikázással, zárt ülésessel s más evvel egyenértékű parlamenti működéssel fogják kihuzni s a napirendet kitölteni, — ha ugyan addig lesz türelmük az elnökség tagjainak s a parlament komoly elemeinek.

A tüntető sétálás után azonban remélhetőleg meggondolják a dolgot a technikázók és mégis csak elébe teszik a törvényhozói komoly feladat teljesítését az utca terrorizmusának és a szövetséges társaik bosszujától való üres hiábavaló félelemnek.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A siket-némák oktatása.

— Emmer István előadása. —

II.

Mután a siketnémaság kóránát és tünetnát néhány adattal megvilágosítottam, áttérek a pedagógiai értelemben vett therapiának, ama gyógyódnak vagy mondjuk helyesen módszernek rövid ismertetésére, amelylyel a fogyatkozást enyhíteni igyekeztek elődeink a múltban és amelylyel elviselhetővé igyekszünk tenni mi a jelenben.

Ha visszatekintünk a történelmi idők rég letűnt századaira, elsomorodik a mi szívünk annak a közönynek és rideg felfogásnak a látára, mellyel a siketnémákat teljesen mostoha sorsuknak engedték át. Még az ókor klaszikus műveltségű népeinél a rómaiaknál és görögök-nél sem találjuk nyomát annak, hogy valaki segítő kezet nyújtott volna feléjük. A sportaikenál szomorú végzet jutott nekiök osztályrésztül. Ott mint az állam terheit, akiknek hasznát senki nem veszi a Thaigetosz szikláin zúzták szét az ily szerencsétlen gyermekeket.

Végre jött a Megváltó, aki »Hephata« szavaival visszaadta a siketnémák beszélő képességét s ezzel példát mutatott arra, hogy a természet páriáival szemben kötelességeink vannak.

A szeretet vallásának alapításával kezdődik a mi történetünk. A mi történetünk azoknak emlékeztetést őrzi kegyeletes gonddal, akik az

emberszeretethek valának hivatott apostolai, akik egész életüket arra szánták, hogy másoknak nehéz terhén könnyítsenek, másoknak keserves könnyűit szarítgassák, törülgessék gyöngéd kezekkel a nagy nehéz, istenes munkájuk árán.

Idézzek-e példát, szívhez szólót, nemeset? Beszéljek e Ponce Péterről, a XVI-dik században élt spanyol szerzetesről, aki elsőnek találta fel a siketnémák hangzó beszédre való tanítását, aki egész életén keresztül egy gondolatnak az emberszeretet fenséges gondolatának volt munkása.

Elmondjam-e, hogy De l'Epel abbé, gazdag francia apát, miként adta el egész vagyonát a siketnémákért, hogy az üdvözítő szegénységet megossza velük s apjuk, anyjuk, tanítójuk, mindenük legyen egy személyben. Szóljak-e arról, hogy a szegény vagyonu Heinicke Sámuel Lipcsében miként áldozta fel egész életét a siketnémákért s miként teremtette meg fáradhatatlan munkálkodása árán oktatásunk mai módszerének alapjait. Avagy talán hazai példát említsék? Istennek hála, hazai siketnéma oktatásügyünk épen száztiz esztendőre tekinthet vissza s emlékezetre érdemes alakokban nem szűkölködik.

A magyar siketnéma oktatás megallapítója az a férfiu, akinek nagy, erős, törhetetlen volt a lelke, embertársaiért melegen érző szíve, kinek a felebaráti szeretet gyakorlása mindennapi imádsága vala.

E férfiu jóleszi Cházár András volt, az embertársaitól üldözött, a sokat szenvedett, az elfeledt Cházár András. Az első magyar siketnéma intézetet Cházár András alapította 1802-

ben Vácott. Ma már hazánkban 17 intézetben részesülnek áldásos nevelésben és oktatásban a siketnémák.

Még egy pár szót arról mélyen tisztelt hallgatóim, hogy miként tanítjuk a siketnémákat hangos beszédre. A beszéd, mint az életnek minden nyilvánulása, élettani értelemben véve nem egyéb, mint az arra rendelt szerveknek mozgása. E mozgások eredménye a hang és hangsorok, igaz, csak a fül által fogható fel, de maguk e mozgások láthatók s tapintó szervünkkel érezhetők és a siketnémák-nál a természet látszólag a hallás hiányát a látó és tapintószervek élesebb és finomabb kifejlődésében pótolta.

Mi nem természetesebb ezeknek tudása után, minthogy mi növendékeinket az oktatás kezdő fokán arra szoktatjuk, hogy általunk mutatott testmozgásokat igyekezzenek megfigyelni és utánozni.

Ha a könnyebben észrevehető nagyobb testmozgások növendékeink részéről kellő hűséggel utánoztatnak, áttérünk a beszéd mozgásainak utánaosztására. Elsőbben a könnyebben észrevehető ajk- és nyelvmozgásokat tanítjuk. Ha ezekben kellő gyakorlottságra tettek szert növendékeink, megkezdjük az egyes hangok tanítását.

Legelső hang, melynek kiejtését látni lehet a pé hang. Képzéséhez nem szükséges egyéb, mint az ajkakat összezárni és a tüdőből kiáramló levegővel ez ártatot szét-pattintani. Az ajkak összezárását a siketnéma látja, a szétválásuk alkalmával pedig a tüdőből kiáramló levegőt kezeifején érzékel-tetjük.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, február 28.

Elnök Návay Lajos.

Jelenti, hogy Eitner Zsigmond, Batthyány Pál gróf, Lovász Márton, Rákossy Viktor és Egry Béla betegség címén hosszabb szabadságot kérnek. A Hárszabályok 258. szakasza alapján az elnök azt indítványozza, hogy a Ház térjen napirendre a szabadságot kérő levelek felett. (Oriási zaj a szélső baloldalon. Taps a munkapárton.)

Holló Lajos kéri az elnököt, maradjon meg a régi hárszabálykezelés mellett.

Batthyány Tivadar gróf szintén kéri az elnököt, ne erőszakoskodjék a hárszabályok szigorubb kezelésével, mert a Justh-pártot letörni ugy sem fogják tudni. (Taps a baloldalon.) Amikor azt látják, hogy Tisza István gr. (Lelkes éljenzés a jobboldalon.)

Návay Lajos elnök: A képviselő ur el-
tért a tárgytól, felkérem tehát, hogy maradjon meg a mellett.

Batthyány Tivadar gróf: Ha az elnök ur nem engedí befejezni beszédemet, ami helyes, de azért még sem fognak bennünket letörni.

Hook János azt mondja, hogy a magyar nemzet, ha egyszer már elárulta magát a választásokon, ne árulja el gyöngeségét itt a Házban is.

Hock rendreutavítása.

Návay Lajos: A képviselő ur a magyar nemzet becsületét sértő nyilatkozatot tett, miért is rendreutavítom. (Oriási zaj a baloldalon, helyeslés és taps jobboldal.)

Hock János meghajlik az elnök rendreutavítása előtt, de megjegyzi, hogy hazafiaságot senkinek sincs joga kétségbe vonni. Huszonöt éves politikai multjában sohasem követett el olyan dolgot, amely a hazafiatlanság látszatát kelthetné fel. A hárszabályok szigorú kezelése esetén az ellenzék is erőszakkal lesz kénytelen felelni. (Ugy van a szélső baloldalon. Zaj.) A többség a jogot megveti, viszont az ellenzék megvédi a jogokat minden erőszak ellen. (Taps a szélsőbaloldalon.)

Ezután következik az »á« hang. Ha a siketnémaival száját kinyitattjuk, annyira, hogy két fogsora között mutató ujjá odaférjen, nyelvét pedig szájának fenekén tartjuk s e közben hangot adunk vele, megszületik az »á« hang. A hangnak a rezgését mutató-, közép- és hűvolykujja hegyével gégefőjén érzékeljük vele.

Ha már most két hang rendelkezésünkre áll, megtanítjuk azoknak írott képét is, azután összekötjük a két hangot szóval így »á«. Ez a kis siketnéma legegyszerűbb köszönési formája.

Igy folytatjuk a hangoknak képzését és a szavaknak tanítását tovább, majd áttérünk a szavak viszonyítására is s végre a legprimitívebb szómozgatsból mindenki által érthető beszéd lesz. Növendékeinket nyolc évi képzési idő alatt körülbelül annyi ismeretre tanítjuk meg, mint amennyire az elemi népiskola megtanítja növendékeit hat év alatt.

Intézeink kivétel nélkül hármast célul egyeznek megvalósítani, t. i. megtanítják a siketnémaikat beszélni, írni, olvasni, elsajátítják velük a mindennapi életben szükséges közhasznú ismereteket és végül a kézügyességi oktatás által előkészítik őket a gyakorlati életre.

Azonban, amit én itten nagy könnyűséggel tanításmódkról pár szóban elmondtam, annak keresztülvitele a valóságban a nehézségek nehézsége.

Nagy hivatásszeretet, önfeláldozás, vég nélküli türelem, összes testi és lelki erőinknek igénybevétele szükséges ahhoz, hogy mi magasabb hivatásunkat betölthessük. De amilyen nehéz munkánk terhe, olyan édes gyönyörűség is. A tudat, hogy tanítványunk álta-

Elnöki nyilatkozat.

Návay Lajos elnök: Az ellenzék azt mondja, hogy ő megsértette a hárszabályokat. Hát ez nem áll, ő sohasem akart letörni az eddigi gyakorlat utjáról, de viszont a hárszabályok kezelése az ő hatáskörébe tartozik és ebben a kérdésben nem enredi magát az ellenzék által korlátoztatni. (Taps a jobboldalon.) Felolvassa a hárszabály 258. szakaszát, mely arról szól, hogy a ház nyilván tartja tagjait, s konstatálja, hogy a megrongált egészséget ő már betegségnek tartja, s ezért indítványozta a Háznak a napirendre térést, illetve a tudomásul vételt.

Polónyi Géza a hárszabályokhoz kérészt. Az elnök kijelentésével szemben konstatálja, hogy arra még nem volt precedens, hogy az elnök a megrongált egészség helyreállítása címén szabadságot kérő levelek felett napirendre térést indítványoz. Az elnök mai kijelentése szerint tehát a képviselők az egész cikluson át távol maradhatnak, anélkül hogy orvosi bizonyítványt kellene adniok. Kéri az elnököt ne csináljon a jövőre precedenst. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Történelmi pillanat.

Návay Lajos elnök igazolni igyekszik eljárását. Azt mondta Hock, hogy történelmi pillanatok élünk, hol ő nem látja ezt a történelmi pillanatot. (Zajos derűtség jobboldal. Zaj a baloldalon.)

Lovász Márton személyes megtámadtatás címén kérészt. Azt mondja, hogy betegség és megrongált egészség között különbség van. (Zaj.)

Abraham Dezső nem akarja az elnök eljárását kritika tárgyává tenni, ehhez nincs joga. A többség tagjai közül egy közbeszóló ma Hock beszéde alatt azt kiáltotta, hogy Berzeviczynek azért kellett mennie az elnöki székéből, mert a hárszabályok megszkott rendjétől nem akart eltérni. Az ellenzék ezért a közbeszólásért csak hálás lehet. Ugy látja, hogy az elnök elért az eddigi jogszokástól. (Zaj.)

Györfly Gyula. A kisebbség egyedüli védelme a hárszabályokban van biztosítva s éppen ezért nem engedik ezt a jogukat megsorbítani. Az elnöknek nincs joga ahhoz, hogy a hozzá érkezett levelek felett határozzon, ez

lunk és csakis általunk lett emberré, mert mi nyitottuk szőlásra néma ajkait, mi gyujtottuk meg sötét elméjében a tudásnak világosító szövénekét, mi tanítottuk meg Isten ismeretére és imádására, embertársaink szeretetére és becsülésére, szóval mind arra, ami miatt magát embernek vallhatja: ez a tudat felelemel, ez a tudat boldogit bennünket. Apja, anyja mi vagyunk a mi tanítványainknak, azt a kimondhatatlan gyönyörűséget, amit az édes anya érez, mikor szeretett gyermeke az első szót kiejti, mi is érezzük.

A mi iskolánknak mindegyike az ember-szeretetnek felszentelt temploma, aki kapuján belép, annak ünnepi érzés támad szívében s áhitat ül arcára, mikép az Urnak szentegyházában. Nincsen olyan fásult keblű ember széles e világon, aki a mi hajlékunkból való távoztában ne érezne örömet az ő szívében, mert, hogy a némák szólnak s megindult kebellet ne kéréne Isten áldását munkánkra és reánk.

Aki kételkedik szavaim igazságában, az vegye magának a fáradságot és keressen fel egy siketnéma intézetet. Biztos vagyok az iránt, hogy aki a szép és magasabb munkáért hevülni tud, az a mi műhelyünkben oázisra talál, hol lelke gyönyörűséggel telik meg s a honnan úgy fog távozni, mint irgalmas szamaritánus.

Ezek után mélyen tisztelt uraim és hölgyeim! azt hiszem, hogy mindegyikükben önkéntelenül is az a kérdés támadt, ugyan mennyi lehet ezen szerencsétlenek száma. Megmondom. Magyarországon Horvátország kivételével 17114 siketnéma van, ebből tanköteles 5551 s oktatásban részesül csak 1700 siketnéma.

a Háznak a joga. (Ugy van a szélső baloldalon.)

Bakonyi Samu szenvedély nélkül szeretné ezt a kérdést kezelni. Szerinte az elnök túl lépte hatáskörét. A november 18-ból már okulhattak s szükségesnek tartja újlag konstataálni, hogy erőszakkal a többség célt sohasem fog érni. (Zaj jobboldal. Eljenzés a baloldalon.)

A Ház felosztása — legjobb orvosság.

Kovács Gyula osztózik az előtte felszó-
laló pártjabeliek nézetében s azt mondja, hogy a hárszabályok olyatén magyarázása, amint azt az elnök jónak látta hanoztatni, csak anarchiához vezethet. Egyedüli orvosságnak tartja a mai politikai helyzetre a ház felosztását. (Ugy van a baloldalon.)

Ráth Endre azt mondja, ne vegye rossz néven az elnök, ha azt látjuk, hogy ha ma nem is politikust látnak benne, de az volt mielőtt elfoglalta volna az elnöki tárcát. Amikor Berzeviczy Albert lemondott a Ház elnökségéről s amikor Návay nevét emlegették erre az állásra, az ellenzék azzal nyugtatták meg akkor, hogy Návay Berzeviczy szellemében fogja kezelni a hárszabályokat. Reméljük, hogy Návay nem tér el az eddigi jogszokástól.

Jaczkó Pál csalakozik az ellenzék szónokainak a fejtegetéseiből.

Justh Gyula azt mondja, hogy az elnök 15 napi szabadságot engedélyezhet, aki azonban hosszabb ideig tartó szabadságot akar kérni, ezt csak a Ház adhatja meg. Az elnöki tekintélyt ő is tiszteletben óhajtják tartani, de viszont megkövetelik, hogy a hárszabályok erőszakos kezelését ne alkalmazzák az ellenzékkel szemben. Kéri a Házat, ne vegye tudomásul az elnök bejelentését, s a következő indítványt terjeszti elő: Mondja ki a Ház, hogy az elnök indítványát nem veszi tudomásul. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Návay igazolja magát.

Návay Lajos elnök válaszolni kíván az összes felszólalásokra. Az 1908. március 27-én megtartott képviselőházi ülésen az akkori elnök szintén úgy járt el, ahogy ő ma akart eljárni. A mai küzdelmet nem tartja nagy jelentőségűnek. (Zajos taps és éljenzés a jobboldal.)

Biharvármegyében és Nagyváradon összesen 647 siketnéma van, ebből 169 tanköteles s oktatásban csak 17 siketnéma részesül. Ugy-e bár elszomorító és kétségbe ejtő igazságok ezek.

Tehát Biharvármegyében és Nagyváradon 152 siketnéma az oktatás és nevelés áldásai nélkül nő fel, aki tudatlansága és műveletlensége miatt el van zárva a tisztességes megélhetést biztosító kenyérkereseti pályáktól. Ezek néma ajakkal, könyörgő tekintettel várják a társadalomtól a segítséget a boldoguláshoz. Az önök nemes városában tengődő siketnéma boldogulásukat önökötől várják.

Ezek után kijelenthetem azt, hogy Nagyváradnak és Biharvármegyének szüksége van egy siketnéma intézetre, amely intézetet az állam a nemes város, vármegye és a társadalom támogatásával fel lehet állítani.

Meg vagyok győződve róla, hogy amit önök ut tapasztaltak és tapasztalni fognak, az az önök szívében nem muló természetű érzést fog kelteni s a siketnéma oktatás ügyének előharcosává szegődnek s a nemes eszmét tovább fogják terjeszteni. Ha ezt remélni lehet, akkor hitem és meggyőződéseim, hogy rövid idő múlva fel fogják állíthatni azt az épületet, amelyre büszkén mutathatnak rá: »Ime az ember-szeretetet hajléka«.

Megköszönve mélyen tisztelt hallgatóm szives figyelmét, Fábián szavaival zárom le előadásomat: »Csak akarni kell« s maholnap megszűnt a régi közmondás, mely azt tartja, hogy »néma gyermeknek anyja sem érti szavát«.

dalon, óriási zaj az ellenzéken.) Kijelenti, hogy parlamenti anarchia csak akkor fog kitörni, ha az elnöki székéből megfogják sérteni, kijelenti, hogy ő ezt nem fogja megtenni, de szigorúan fog ragaszkodni annak rendelkezéseire. (Halyeslés.) Hogy ezt fogja tenni, azt esetről-esetre ő állapítja meg. (Taps a jobboldalon.)

Ami azt az állítást illeti, hogy a nemzeti kaszinóbeli értekezleten elnöki működésére vonatkozólag *rezerválást adott volna nem felel meg a valóságnak*. Semmiféle kötelezettséget nem vállalt, nem is ismer más irányadót mint a házszabályokat és nem volna méltó az elnöki díszes méltósághoz, ha olyasmit követelnének az elnöktől. Az az értekezlet, amelyre hivatkoztak megválasztása után négy órával történt és ő akkor azt a kijelentést tette, hogy ő az eddigi gyakorlat szerint fogja kezelni a házszabályokat. Ezt tette ma is. A szabadság kéréseket nem indítvány képpen, hanem együttes bejelentés képpen terjesztette a Ház elé. Ha az együttes bejelentéseket tudomásul veszik névszerinti vagy nem névszerinti szavazásban, amihez joga van a Háznak, akkor rendben van, ha nem veszi tudomásul akkor ő új előterjesztést fog tenni.

Zárt ülés.

Lovassy Márton zárt ülést kérő ívet nyújt át az elnöknek, mire az elnök a karzatot kiürített és szünetet rendel.

A zárt ülésen elsőnek Battyhány Tivadar szólal fel. Kéri a kormányt, hogy hasson oda, hogy a mostanihoz hasonló esetek a jövőben ne forduljanak elő. Majd az elnök eljárását kritizálja és rátér a választói jogra. Kéri a munkapártot, hogy mi a véleménye ebben a dologban.

Miskolczy Imre: En Tisza álláspontján vagyok.

Polónyi Géza: Az elnök megválasztása alkalmával kijelentette, hogy Berzeviczy szellemében fogja vezetni a Házat. Az obstrukciót nem fogják letörni hagyni. Ha a névszerinti szavazásokat nem is fogják használni minden egyes ülés alkalmával 30-40 meglepetésről fog gondoskodni a harcoló párt.

Návay Lajos kijelenti, hogy ő az elnöki székbe teljes lelkiismeretszabadsággal jött s abban sosem engedte magát korlátoztatni.

Az ülés fél 3 órakor ért véget.

A magyar kormány válasza. A magyar kormány egyik félhivatalosa, a »Magyar Nemzet« mai számában válaszol a Reichspost azon cikkére, melyben ez tiltakozott a miniszterelnöknek a póttartalékosok behívására vonatkozó kijelentése ellen. Ezzel szemben a Magyar Nemzet kijelenti, hogy a király katonai felségjogának korlátozását az egész véderővitában senki sem kívánta és a miniszterelnök hangsúlyozottan a fenálló törvények alapján áll, az 1888. évi XVIII. törvénycikk rendelkezéseinek törvénymagyarázat utján való megszüntetéséről senki sem beszél, sőt ellenkezőleg, a törvény mindennemű helytelen magyarázatával szemben annak helyes értelmezése és az eddigi törvényes állapot fentartása a cél. Ez ügyben különben az osztrák honvédelmi miniszter, **Auffenberg** közös hadügyminiszter és **Schemua** Balázs vezérkari főnök audiencián voltak a királynál.

Fejlődés gőzerővel.

A tanács munkában.

A városi tanács elé tegnap **Rimler Károly** polgármester olyan nagyszabású munkaprogramot terjesztett, amely pár évre teljesen lekötöti a város fejlődésére irányuló tevékenységét.

A megvalósításra váró, részben már előkészített dolgok egész láncolatát vetette fel, amelyeket gyorsan a város törvényhatósága elé akar vinni, hogy az adja meg a választ, melyeket akar azok közül fokozatos tempóban megvalósítani.

A felhozott dolgok között egy sincs olyan, amely felesleges volna; de szerintünk az a legfontosabb dolog, hogy gondosan megállapítsa a tanács és a törvényhatóság a sorrendet, amelynek szigorú megtartásával hozza tető alá ezeket a közszükségleti dolgokat. A kapkodás, a rendszertelenség az ilyen nagyarányú tervezéseknél igen sok kárt tehet első sorban éppen a városnak. Mindent egyszerre nem bírunk, mert a polgárok teherviselő képességét kimeríteni nem szabad.

Rimler Károly polgármester a tegnapi ülésen előterjesztést tett, hogy közelebb rendkívüli tanácsülést tart, amelyen a közérdekű ügyek egész halmazát a tanács elé szándékozik terjeszteni, hogy azok jórésze még a márciusi közgyűlés elé kerülhessen.

Ilyen kérdés az *Ezerévi Emlék-tér* megépítése a Baross hidig, amely már évek óta felszinen van. A háztulajdonosokkal a barátságos megegyezés nem sikerült s így a közgyűlés döntse el, hogy megveszi-e a város az illetőktől a kinyitáshoz szükséges területet a kért összegért, vagy a kisajátítási eljárás engedélyezését kéri a minisztertől.

Az új *vágóhid* felépítésére nézve betervezték a kész terveket és a szabályrendeletet s a közgyűlés határozza meg annak elfogadása felett.

Előterjeszti a *Royal kávéház* kibővítésének kérdését, a Papolczy-ház áttörésével s így módjában lesz a közgyűlésnek, hogy ebben a kérdésben megnyilatkozzék.

A *tűzoltó őrtanya* felépítésének terve is kész, az ezzel kapcsolatos *iparpalota* kérdésével kapcsolatban, amely által az egész környék nagyszabású átalakuláson menne keresztül. Ez is a közgyűlés elé kerül.

Dűlőre óhajtja vinni továbbá a polgármester a *csillagvárosi iskola* építésének, a *fogyasztási hivatal* újjáépítésének már kész tervét.

A közgyűlés határozatát provokálja a polgármester a *szentjánosi földégettermelő* azon kérelmére, hogy termelvényeiket vámmentesen hozhassák be Nagyváradra, ami által az élelmezési viszonyok javulását lehetne elérni. A polgármester pártolja a *szentjánosiak* kérelmét.

Evtizedek óta vajdó kérdés megoldását célozza a polgármester az *általános kövezési program* beterveztésével, amely a költségvetéssel együtt már teljesen kész. Ezzel legelőbbet tenne a város a lakosság érdekében. Pár év alatt a város összes utcái rendezve lennének.

A *munkás kertek* a Bónai-kút környékén levő városi földeken szándékozik a város felállítani. Ha a közgyűlés elfogadja a terv megvalósítását, a város az ott bérben levő földeket visszaveszi a bérlőktől a munkás kertek céljaira.

Mielőbbi megvalósítás előtt áll a *népfürdő* kérdése, amelynek terve már szintén kész s bekerül a közgyűlés elé.

A *vásárcsarnok* létesítésének kérdését a legsürgősebb dolgok közé sorozta a polgármester. Javasolja, hogy a közgyűlés jelölje ki erre a célra a Nagypiac-teret s bizza meg *Pecz Samu* műegyetemi tanárt, hogy készítse el a terveket. Tudvalevőleg *Pecz Samu* kitűnő szakember, aki már más városok vásárcsarnokának tervét is készítette.

Ugyancsak mielőbb a tanács, illetve a közgyűlés elé akarja vinni a polgármester a *műegyetem* ügyét, *Pável-telek* kinyitásának kérdését, a *köznevelési* kérdés megoldását.

Készen van végül még a *gazdasági ismétlődő iskola* terve, amelyre nézve a hely kijelölését kéri a polgármester a közgyűléstől, ahova az állam felépíti az iskolát.

Ezek a kérdések tehát részben már a márciusi közgyűlésen foglalkoztatják a törvényhatóságot, részben pedig még a tavasz folyamán kerülnek a zöldsztalra.

Hisszük, hogy csekély kivétellel a közel jövőben valósággá válnak a tervek s nagyban hozzájárulnak Nagyvárad fejlődéséhez.

Dr Vass József Nagyváradon.

Rendkívül érdekes lesz a Katholikus Kör holnapi közművelődési estélye: kiváló helyi szereplők mellett a katolikus mozgalomnak egyik országos nevű vezér harcosát, dr **Vass Józsefet**, a pesti Szent Imre kollégium igazgatóját lesz alkalmunk a nagyváradai közönségnek megismerhetni. Vass József elsőrangú szónoki tehetség, aki azonfelül alapos képzettséggel és tudással is rendelkezik. Evekkel ezelőtt tünt fel országosan a pécsi szabadoktatási kongresszuson, ahol Prohászka mellett is magára tudta vonni a közfigyelmet. Ez a kongresszus tudvalevőleg a vallásos és vallástalan irányzat mérkőzése volt s a küzdelem a vallásos irány fényes győzelmével végződött. Egy évvel ezelőtt Székesfehérvárra mutatva meg bátorságát és harcképességét. Az ottani szociáldemokraták népgyűlést hívtak össze. A népgyűlésre elment Vass is és vele annyi keresztényszocialista munkás, hogy ők voltak a többség. A szociáldemokraták által összehívott népgyűlés aztán megválasztotta elnöknek Vass Józsefet, a katolikus papot s a késő estig eltartott tüzes népgyűlés végül is elfogadta nem a szociáldemokraták, hanem a Vass József határozati javaslatát.

Az őszön a pesti Szent Imre Kollégium igazgatójává nevezték ki Vasst s itt is csakhamar alkalmunk nyílt a kemény küzdelemre. Fáber Oszkár, a bítehagyott volt szerzetes, előadást hirdetett a szerzetesekről a Galilei-körben. Erdeklődőket is meghívtak. Vass József is elment tehát a keresztény egyetemi hallgatókkal érdeklődni, nyomban Fáber után felszólt s alapos fejtegetésével, temperamentumos vitatkozásával teljesen sarokba szorította Fáberéket.

Vass József előadása elé tehát érthető várakozással néz a nagyváradai közönség. Vass mellett szerepelni fog egy előadással *Vucskits Jenő* főreáliskolai tanár, a ki nemrég a Szigligeti Társaságban tartott felolvasásának alaposágával és pompás stílusával kellett méltó fel-

**A legszebb
estélyi és bálipőcök**

**MOSKOVITS Bémertéri fióküzletében.
Szabott gyári egységáruk.
Telefon 687**

tünést, az estély zenei részét pedig *Vucskits* Ottóné fogja ellátni, a ki művészi zongorajátékával most lép először a nagyvárad-i közönség elé.

Az estély a kir. katolikus jogakadémia dísztermében holnap, pénteken este fél hatkor kezdődik; részletes műsora a következő:

1. Dr. *Vass* József: A legfontosabb probléma.
2. Beethoven: Sonate Appassionata I. F. moll. Zongorán előadja: *Vucskits* Ottóné.
3. *Vucskits* Jenő: A művészet lelke és Krisztus filozófiája.

A közgyűlés új sorrendje.

A jogügyi bizottság véleménye.

Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága tegnap délután hat óráig tanácskozott több érdekes ügyben.

Az ülésen dr. *Thury* László v. főügyész elnökölt s jelen voltak: dr. Molnár Imre, báró Szentkereszty Zsigmond, Medvigy Mihály, dr. Adorján Armin, dr. Adorján Emil, dr. Bárdos Imre és dr. Dőri István.

Első sorban Reisinger József vállalkozó ügye került véleményezésre, aki néhány száz korona kamatot követel a várostól, mert a szinkör építési költségeinek egy részét csak hosszú idő múlva fizette meg a város. A jogügyi bizottságnak az a véleménye, hogy Nagyvárad városa köteles a kért összeget kifizetni.

Ezután Sonnenfeld Adolf nyomdajelölt követelésének ügyét vették elő. Ennek a tárgyalása már hosszabb ideig tartott.

A város főmérnöke ugyanis, a tanács hozzájárulása nélkül egyszerűen kinyomatta két nagy könyvben a tervezett közbizottsági árlejtési feltevéleit és költségvetését, amiről Sonnenfeld Adolf 2400 koronás számlát mutatott be. A városi tanács az összeget nem utalta ki, hanem véleményt kért a jogügyi szakbizottságtól, hogy köteles-e a város kifizetni ezen összeget, mivel nem a tanács rendelte meg a munkát.

A bizottság tagjai egyértelműleg konstatálták, hogy a megrendelés nem szabályszerűen s nem illetékes faktorok által történt; csodálkozásukat fejezték ki, hogy ilyen munkát, ha még szükséges is az, 600 példányban rendelt meg a mérnöki hivatal, hisz ilyen árlejtési feltevételek csak a vállalkozókat érdeklik.

Végre is abban állapodott meg a szakbizottság, hogy ha a munkára szüksége volt a városnak s a felszámított ár megfelel a szerződésnek, az összeget ki kell a városnak fizetni, de hangsúlyozni kívánja a szakbizottság, hogy a megrendelés szerződés ellenes volt.

Ezután az emésztőgyödrök tisztításának kérdésében nyilatkozott a bizottság. A város ugyanis kizárólagossági jogot adott Danese Jánosnak, a miniszter pedig szabadiparnak jelentette ki az emésztőgyödrök tisztítását. A szakbizottság véleményezi, hogy a város panaszfelirattal éljen a közigazgatási bizottsághoz.

A kapuzárásról szóló szabályrendeletet elfogadásra ajánlják. E szerint a város belterületén este 10 órától reggel 5, illetve 6 óráig a kapuk zárva tartandók. Kapupénz éjfélig 10, éjféltől 20 fillér.

Megkezdte a szakbizottság a közgyűlés ügyrendjének tárgyalását. Az új ügyrend szerint augusztus kivételével minden hónapban tart közgyűlést a város törvényhatósági bizottsága és pedig a hónap második csütörtökén. A közgyűlés délután 3 órakor kezdődik s legbelsőbb este 7 óráig tart. Egyhangú határozattal a közgyűlés egy órával meghosszabbítható.

Rendkívüli közgyűlést tartanak a főispán összehívására, a közgyűlés határozatára, továbbá a tanács és végül 30 bizottsági tag kívánságára, az erre vonatkozó indítvány beadásától számított öt napon belül.

A költségvetés a szeptemberi, a zárszámadás a májusi közgyűlésen tárgyalatik.

A tárgysorozat sorrendjét csak akkor lehet

megváltoztatni, ha a polgármesteri jelentés után, 50 bizottsági tag jelenlétében, a többség azt vita nélkül elhatározza.

Az ügyrend többi részének tárgyalását a következő bizottsági ülésre halasztották.

Mi lesz a szállósi lapon?

A városi kisalkalmazottak telepe.

Nagyvárad város egészséges fejlődésének nagyban utját állta, hogy szűk a határa. A szállóhegyet kivéve, bármely oldalon alig van városi terület, ahova pl. gyártelepeket, vagy más szociális intézményeket könnyen lehetne elhelyezni.

Már évtizedekkel ezelőtt merültek fel tervek, hogy miként lehetne Nagyvárad város határát kiterjeszteni. Majd a képtalan ősi pusztájának megvétele, majd a Várad-Szállós és Nagyvárad között levő legelőterület Nagyváradhoz csatolásának eszméje vetődött felszínre, de ezek a tervek és eszmék csakhamar feledésbe mentek.

Rimler Károly polgármester, a multak tapasztalatainak okán, legutóbb egészen csendben lépéseket tett a várad-szállósi legelő megszerzése iránt s gróf *Széchenyi* Miklós megyés püspöknél oly előzékenységre talált, hogy a régi terv nem sokára befejezett tényé válik. A terület megszerzésére a megyés püspökkel már meg van a megegyezés csak a l. sz. képtalan, továbbá a kultuskormány hozzájárulása van hátra, amely után a határátírás is folyamossitva lesz.

Rimler Károly polgármester közölte a városi tanácscsal, hogy az új városi terület felhasználására minő tervei vannak.

Első sorban ide óhajtáná építeni a tervbe vett munkáslakásokat. Erre a célra igen alkalmas ez a hely, már csak azért is, mert odáig már is ki van építve a villamos vasut.

Ezen kívül egy egészen új eszmét vetett fel a polgármester, amely igen életrevaló és megszívlelendő.

Teljes tudatában van a polgármester annak a súlyos, nyomasztó helyzetnek, amelyben a legkisebb városi alkalmazottak szenvednek, a mostani csekély fizetés és csekély lakbér összeg mellett. Ezeknek a helyzetén óhajt segíteni azzal, hogy részükre egészséges lakásokat akar építtetni.

A polgármester terve szerint ezen területen, a munkáslakásokon kívül a városi kisalkalmazottak: rendőrök, szolgák, utcaseprők stb. részére a város alkalmas lakásokat építtetne, hogy a mostani törhetetlen lakásdrágaságban segítsen rajtuk. Ezeket a lakásokat a mostani lakberek helyett kapnák az említett kisebb alkalmazottak.

Ezzel a város arra az utra lép, amely igazi szociális és többeget segítő szegény alkalmazottainak, mint az eddigi apró cseprő segélyekkel.

Csak azután a tervezésnél a mérnöki hivatal ne olyan nagyzással járjon el, ami azután tönkre teszi az egész szép tervet.

* A képviselőválasztók névjegyzéke.

Biharvámegye központi választmánya tegnap ülést tartott, melyen a képviselőválasztók névjegyzékének kiigazításával foglalkozott. A választmány megalakította azt a tizenkilenc bizottságot, melynek az összeírt képviselőválasztók névjegyzékének felülbizálata lesz a feladata. A bizottság munkája a jövő évi névjegyzékre terjed ki.

UJDONSÁGOK.

* **Tanulmányut a tej városi kezelése ügyében.** A városi tanács még is megemberelte magát. Eddig figyelembe sem vette a lakás- és élelmezési bizottság óhajait, panaszait, javaslatait. Tegnap azonban érdeklődően foglalkozott a szakbizottság átirataival. Így a többek között a tej városi kezelése és forgalomba hozásának tanulmányozására a tanács kiküldte *Gerő* Armin főkapitányt, valamint a bizottság két tagját Temesvárra.

* **A városi könyvtár bizottság tagja.** Dr. *Konrad* Márk a Biharvámegyei orvos-gyógyász egyesület elnöke értesítette Nagyvárad városát, hogy az egyesület részéről dr. *Balla* Vilmos orvos küldetett ki a városi nyilvános könyvtárbizottságába.

* **A Hegyesi könyvtár az állam tulajdonában.** A kolozsvári Ereklje Múzeum dicséretreméltó mezzalomat indított. A mozgalom célja, hogy néhai *Hegyesi* Márton történelmi művekben gazdag könyvtárát, mely a szabadságharc korának a leggazdagabb gyűjteménye, az állam vásárolja meg a Nemzeti Múzeum részére. Az igazgatóság a rendkívül értékes könyvtárnak állami tulajdonbavétele iránt memorandumot intézett a kultuszminiszterhez.

* **Liszt-ünnepély.** Impozáns ünnepélyt tart a premostrai főgimnázium ifjusága márc. hó 3-án. *Liszt* Ferenc 100-ik évfordulóját üli meg fényes műsorral és igazi komoly lelkesedéssel. A főgimnázium ifjusága midég élénk érdeklődés mellett rendezte matinéit a szülők s az iskola barátainak őszinte öröme. S hogy ez most is megvan, annak sommás bizonyítéka az, hogy *Huzella* és *Kiss* Dávid kereskedésében busás felülfizetésekkel kapkodják az ünnepélyre szóló jegyeket.

* **Allamsegély a megyei utak építésére.** A kereskedelmi miniszter tegnap leiratot intézett a vármegyéhez, melyben tudatja, hogy a vármegyei utak építésénél mutatkozó hiány fedezésére 80000 korona segélyt állapított meg. Az államsegély csak részlete annak a nagyszabású tervnek, mellyel az egész vármegye uthalózatát fogják kiépíteni és amelyhez a kormány már előzetesen tekintélyes támogatást helyezett kilátásba.

* **Halálozások.** Mint öszte részvétellel értesülünk a nagyvárad-i társadalomnak egyik kedvelt tagja *Loschmiedt* Odön őrnagy hadbíró tegnap éjjeli Budapesten meghalt. Az életérős atléta természetű katonát Nagyváradon veszedelmes betegség támadta meg, melynek gyógykezelése végett utazott Budapestre. A leggondosabb ápolás és kezelés sem tudta az őrnagyot megmenteni az életnek. A halálesetről értesítették az őrnagy nagyvárad-i hozzátartozóit, akik nyomban intézkedtek a temetés iránt. Tegnap délelőtt a Weiszlovits-cég emberei Budapestre utaztak, hogy a hullát hazaszállítása iránt intézkedjenek. A hullát a csapatkórházba fogják szállítani és onnan helyezik örök nyugalomra. A temetés katonai gyászpompával fog véghez menni. — *Gorove* János piskolti nagybirtokos megyebizottsági tag tegnap éjjel meghalt. Az elhunyt birtokost a borsodmegyei Sály községbe fogják szállítani, ahol a családi sírboltban helyezik örök nyugalomra. Az elhunyt birtokost előkelő Biharvámegyei rokonság gyászolja.

* **Tűzoltó kongresszus.** Március 3-án országos tűzoltó kongresszus lesz Budapesten. Hogy Nagyvárad várost a kongresszuson ki képviselje, e kérdésben ma döntött a tanács. *Lukács* Odön előadó javaslatára a tanács *Grácz*er Lajost küldötte ki a város képviselőjében. Az egylet a főparancsnokot, *Lukács* Odön tanácsost fogja felkölteni.

* **Kövesik a hegyi utat.** Több oldalról érkezett panasz a városi tanácshoz a tekintetben, hogy a Bunyitay liget mellett a hegyre vezető ut annyira sáros, hogy a személyforgalomra egyáltalán nem alkalmas s kocsival is nehezen járható. Ennélfogva elrendelte a városi tanács, hogy ezt az utat, amely főleg a hegyi gazdaságokra bir kiváló fontossággal — kikövezzék.

* **A fürdő közlekedési szabályrendelete.** A Félix és Püspök-fürdőkhöz közlekedő bérkocsikról eddig még mindig a vármegyei szabályrendelet intézkedett. Ez azonban a mai viszonyok között nem felelt meg céljának, mert az autók nem voltak a szabályrendeletbe felvéve. E hiányokat pótlendő, a törvényhatósági bizottság új szabályrendeletet alkotott. A szabályrendelet tegnap érkezett le jóváhagyva a miniszteriumból.

* **Kifosztott szövetkezet.** Kellemetlen meglepetés érte tegnap reggel a bagaméri hitelszövetkezet üzletvezetőjét Zimkó Istvánt. A már több év óta lelkiismeretesen dolgozó üzletvezető ugyanis mikor reggel az üzletet ki akarta nyitni, az üzlet ajtaja fel volt törve, az üzletből pedig a felhalmazott áruk fele hiányzott. Az üzletben minden fel volt forgatva s a jelekből arra következtettek, hogy a betörő több órán át dolgozhatott zavartalanul. A betörésről jelentést tettek a csendőrségnek, mely nyomban megindította a nyomozást. A csendőrség mindjárt Zimkó Istvánt gyansította és előzetes letartóztatásba is helyezte. Zimkó tiltakozott a csendőrség eljárása ellen és hangoztatta ártatlanságát. A csendőrség már befejezettnek is akarta nyilvánítani a nyomozást és az üzletvezetőt Nagyváradra akarta kísérni mikor kiderült, hogy teljesen ártatlan. A betörést ugyanis a község gazdag malomtulajdonosának *Kerékgyártó Sándornak* a fia követte el. A csendőrség a betörő fiút letartóztatta és tegnap délután beszállította a nagyváradai ügyészségre. Zimkót nyomban szabadlábra helyezték.

* **A Gross-wardein-alkonya.** A nagykereskedések előtt tömgekben fekszenek mostanában az áruk a járdák szélén. A tavaszi szezon közeledésének a jele ez, mely husvét táján éri el a deledő pontját. Amint némi respectussal haladtam el a kolossusként meredő ládahalmonk előtt, félve, hogy a vis a visok nyakamba ömlenek, önkéntelenül elolvastam, az idegenből jött portékák címzéseit. Nehéz munka volt, mert a betűk szegletes, góthikus formájúak voltak és a régi emlékek felirataihoz hasonlítottak. Kellemes meglepetéssel vettem észre, hogy a ládákra irt magyar szónak ugyan ki volt tekerve a nyaka, mert Nagivarat, meg Nagivárd egyéb bárbar hangzásu alak lett belőle, de azért azt hiszem, sokkal szivesebben olvassuk az ilyen címeket, mint a Gross-wardeint. A ládák, mint meggyőződtem Bécsből érkeztek, eszerint tehát már Bécsben is tanulnak magyarul, főleg a kereskedők, de a paritás azért megvan, mert a mi sáfáraink viszont németül leveleznek a külfölddel.

* **Borzalmas gyilkosság.** Véres gyilkosság tartja izgalomban *Komádi* község lakosságát. *Szilágyi Károly* jómódu gazda már régebbi idő óta rossz viszonyban él feleségével. Allandó volt a perpatvar otthonukban. A folytonos civódásnak állítólag az asszony volt az oka, aki férjét allandóan megcsalta egy *Egri* András nevű komádi legénynyel. A folytonos civódásra ráunt *Szilágyiné*. Elhatározta tehát kedvesével, hogy férjét elteszik láb alól. Tegnap kora reggel kicsalták *Bere* Dániel tanúja felé, ahol megölték. *Szilágyit* halva találták meg a járókelők az uton. Az eset rejtélyességét fokozza az, hogy a gyilkossággal

gyanusított asszonyt alig 200—300 lépésre férje holttestétől megölve találták meg. Valószínű, hogy a férjétől rabolt tárgyakon összevesztett kedvesével, aki a verekedés hevében revolverével lelőtte. *Bere* nyomtalanul eltűnt a vidékről. A csendőrség folytatja a nyomozást, s minden erejével azon van, hogy a világosságot hozzon e rejtélyes ügyben.

* Csak MAUTHNER-féle magvakat vásárolnak helyesen gondolkodó, számító gazdák és kertészek még akkor is, ha mások olcsóbbak volnának, mert tapasztalatból tudják, hogy ez csakis a magvak rovására és a vevők kárára lehetséges.

x **Nincs itt a vadászat!!** Megkezdődött a tilalmi időszak, de az igazi vadász most már fokozott buzgalommal irtja a ragadozó vadakat s ha kellő sikert akar elérni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezzze be szakembertől. Továbbá a legalkalmasabb idő a fegyverek teljes rendbehozására most van, míg a szalonkázás meg nem jön, tehát mindenkinek saját érdeke, hogy fegyvere rendben legyen mire újból szüksége lesz rá. A legelőkelőbb fegyvergyárosok fegyverei allandóan nagy választékban kezeség mellett található LADÁNYI JÓZSEF puskaművesnél, Nagyvárad, Rákóczi-ut, Moskovics palota. M. kir. löporáruda. Telephon 269. — Tanoncz felvétetik.

x **Trieszti kávépiac Nagyváradon.** A kávé olcsóbb lett! Aszódi Kossuth utcai kereskedő tudósítása. A már országosan ismert Aszódi 8 féle zamatu pörkölt kávéja, mely a legjobb és legolcsóbb, frissen és meleg állapotban áll a nagyközönség rendelkezésére. Ara 1 kilo 4 kor. fél kilo 2 kor. negyed kilo 1 kor. Motorüzemű pörkölés és darálás.

Rimanóczy műbutorgyár.

:-: Állandó bútorkiállítás. :-:

I. rendű tölgy és bükkfa parketta saját gyártmány.

Saját készítményű modern cserépkályhák allandóan raktáron. Elváltatja kályhák javítását.

Raktár és iroda: Rákóczi-ut, saját ház.

:-: TELEFON: 796. :-:

Költségvetés díjtalan.

SELYEM TRIKÓ, GUMI TRIKÓ ÉS HALCSONTNÉLKÜLI FÜZŐ eredeti párisi szabadalmazott gyártmány, csak

Rosenzweig Rózánál

kapható. Szalárdi-utca 9.

Különleges felöltők, kosztümök, blouzek és gyermekruhák a legnagyobb választékban

Spitzer Béla

női és gyermekruha áruházában

Rákóczi-út.

A legfinomabb angol és francia ruha-vállalat!!

Olcsó szabott árak!

ORSZÁGOS KÖZVETÍTŐ BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagyvárad, Rimanóczy-utca 9. l. em.

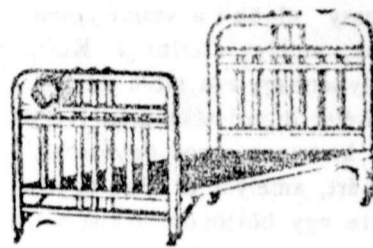
Kieszközöl

törlesztéses és jelzálog kölcsönöket,

Financirozza HÁZAK VÉTELÉT és ELADÁSÁT

és azokra, mint minden más ingatlanra a legmagasabb értékbecslés szerint GYORSAN OLCSO KÖLCSÖNT folyósítat.

Vas és rézbutor

gyári raktári

Székrenyagy 3 matraccal 20 korona

Sodronybetét 10 korona

Rézkarmiss 4 korona

Gyermekagy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca 10 sz. Telefon 636.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Leányvásár.

Péntek: Artatlan Zsuzsi.

Szombat: Sárga lilium.

Vasárnap délután: Karenin Anna. este: Virágszata.

A **Leányvásár** új főszereplővel. Ma este megy pár napi pihenés után újból a szépenéjű **Leányvásár**, ez a nagyszerű operette. A mai előadás egyik legfőbb érdekessége az lesz, hogy a férfi főszerepet, Tomot ezuttal először játsza **Miskey József**, a színház széphangu énekes. A többi szerepek a régiiek kezében vannak.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

A **zenepártolók utolsó** bérletes hangversenye iránt éríasi az érdeklődés: **Jac. von Kempen** világhírű holland tenorista egyetlen dalestélyére már csak néhány jobb jegyet lehet kapni **Vidor** Manó könyvkereskedésében.

IRODALOM.

Dr Helvey Lajos sikere. Lapunk egyik volt munkatársának szép irodalmi sikeréről értesülünk. Az Egri Egyházmegyei Irodalmi Egységület **Dutkay Pál** apátkanonok adományából 2, egyenkint 300—300 koronás pályadíjat tűzött ki. Az egyiket dr **Helvey Lajos** ügyvédjelölt nyerte el. A sátn adólistájára című dolgozatával **Helvey** évekket ezelőtt a Tiszántulnak volt munkatársa s akkor is feltűnt írásainak formásságával. Most komolyan küzd a jogi pályán a kenyérért, de közben, mint a pályadíj legszebben mutatja, az irodalomhoz sem maradt hűtelen.

Igazságszolgáltatás.

Nagy Györgyöt lecsukták.

Ma hirdette ki a Kuria ítéletét a budapesti büntetőtörvényszék Szepessy táblabíró elnöke alatt ülésén tanácsa abban a királysértési pörben, amelyet dr. Nagy György volt országgyűlési képviselő ellen indított az ügyészség.

A Saskörben 1910. január 24-én az egyetemi ifjuság által rendezett gyűlésen Nagy György izzó beszédet mondott, amely annak idején nagy feltűnést keltett.

Nagy György beszédének némely passzusai miatt a törvényszék nyolcnapos fogházra ítélte őt, a tábla az ítéletet helybenhagyta, a Kuria határozatát a feleltetés ügyében ma hirdette ki Szepessy elnök a személyesen megjelent vádlottnak, amely szerint a Kuria indokainál fogva helybenhagyja a tábla ítéletét.

Az ítélet kihirdetése után Nagy Györgyöt börtönőr kísérte a soros ügyészhez, akitől halasztást kért, amelyet dr. Biró ügyész nem adott meg. Erre egy börtönőr lekísérte a fogházba Nagy Györgyöt, aki sürgős beadványt küldött az igazságügyminiszternek a büntetés elhalasztása végett.

Ha a hamis tanu megharagszik. Érdekes tárgyalás folyt tegnap a nagyváradi kir. törvényszék büntetőbírósa előtt. Az eset előzményei egy kis veszekedésre vezetnek vissza. *Mánuel* Mózes annak rendje és módja szerint alaposan összeveszett *Spitz* Sándorral. A veszekedésnek a járásbíró előtt volt a folytatása, ahol *Mánuel* Mózes, hogy a maga igazát még jobban bebizonyítsa, egyik igen jó barátjának *Mosku* Józsefnek 50 koronát adott, hogy *Spitz* Sándor ellen valjón *Mosku* József a jó barátságra és az 50 koronára tekintettel meg is tette a kedvező vallomást. De teltek-múltak a napok és *Mosku* felmondta a barátságot, megharagudott *Mánuel* Mózesre és kereste az alkalmat, hogy ártalmat legyen. Addig törte a fejét, míg eszébe jutott, hogy őt hamis tanúzásra bírta rá *Mánuel*. Elmondta ezt *Spitz* Sándornak, aki nem késett a feljelentéssel és így *Mánuel* Mózes a vádlottak padjára került. A bíróság *Ember* Géza elnöke alatt tárgyalta az ügyet. *Mánuel* tagadta tettét és a bíróság nem fogadta el *Mosku* József vallomást. A járásbíró előtt mondta volna meg hogy meg van vesztegetve. Az ítélet *felmentő* volt.

TÁVIRATOK.

A Justh-párt reménye.

Budapest, február 28.

(Saj. tud.) A Justh-pártnak azon reménye, mely a kormányváltozást várta, nem teljesedik be és így nem jön el az a várt kormány sem, mellyel kedvező paktumot tudnának kötni Justhék. A béke meghiusulása esetén ugyanis nem kormányválság, hanem Ház feloszlás fog következni.

Megszüntetett megbízatás.

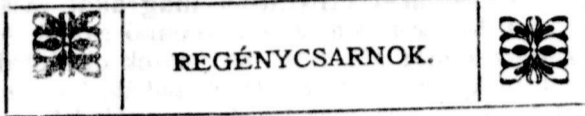
Budapest, febr. 28.

(Saját tudósítónktól.) A Ház összeférhetlenségi bizottsága ma Tisza István gróf elnökletével ülést tartott. A bizottság *Incedy* Sándor megbízatását megszüntette, mert a dési törvényszék gondnokság alá helyezte a képviselőt.

Kirabolt ékszerész.

Bécs, február 28.

(Saját tudósítónktól.) *Löw* Albert párisi ékszerész ma panaszt tett a bécsi rendőrségen, hogy őt utjában megrabolták és tőle egy negyedmillió értékű ékszert vettek el.

HELÉN.

Írta: **Schmidt Amália.** — Fordította: **N. M.**

(Folytatás) 65

Estére pedig egy kis levest küldhetné annak a szegény asszonynak; nagyon beteg és nincs semmijök.

— Szívesen, — mondá Louise. Helén pedig elhatározta magában, hogy a beteget délután meglátogatja és nagyobb segélyösszeget fog ágyán hátrahagyni.

Egy negyedórával később Helén dolgozva ült szobáscskájában és serény gondolatai rendkívüli élénkséggel vezették őt vissza korábbi jelenetekre, rég elhagyott termékre. Mint egy álomba hallotta a pósta-trombitát, mely a kis város mindannapi nagy eseményét jelentette. Minthogy *Constance* néhány nap előtt írt, nem gondolta, hogy a mai pósta valami fontos t hozhasson neki, vagy laktársainak. És még is úgy volt. Féltára maiva Louise és ő arccal lépett be hozzá.

— Ujságot hozasz? — Kérdé Louise től, nyájasan szeliden tekintve rá; — bizonyosan valami jót, mert öröm látni szemeidben.

— *Constance* jön... holnap; férjével együtt nálunk fog ebédelni, s aztán *Goldbeck* re mennek.

— *Goldbeck*-re? — kérdé Helén.

— Hát nem tudod? Ez ama szép jószág, melyet *Ostitz* ur egyik öreg rokona örömeiben adott neki, hogy unoköccse oly gazdagon nőssül.

— Az öreg ur tehát élénken emlékezett ama mondatra: «Akinek van, annak adatik.» — mondá Helén mosolyogva. — De hol fekszik *Goldbeck*?

— Két mértföldnyire innét, abban a nagy erdőben, a *Kreuzfeldi* síkság mögött. Elfelelted-e már, kedves Helén! hogy a múlt élen *Constance* tudatta velünk a férje által nyert ezen ajándékot?

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Tenyészsértés kiállítás és vásár Nagyváradon. A biharmegyei gazdasági egyesület f. évi március 17 és 18-án Nagyváradon tenyészsértés kiállítást és vásárt rendez, mely igen sikeresnek ígérkezik. A vásárra már ez deig több mint 200 drb kau és koca lett bejelentve a legjobb tenyészetekből s így a gazdaságközönségnek módjában lesz a jó tenyész anyagot beszerezni a nagyváradi kiállításon. Bejelentések még március 3-ig elfogadtatnak.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése

Budapesten

A gabonatözsdekn tegnap alaposan lanyha irányzat uralkodott úgy a határidőben, mint a készáruban.

Határidők zárlata:

Áprilisi buza (1912)	— — —	11.75
Októberi buza	— — —	10.93
Áprilisi rozs	— — —	10.51
Októberi rozs	— — —	9.17

Áprilisi zab	— — —	10.13
Októberi zab	— — —	8.42
Májusi tengeri (1912)	— — —	8.79
Júliusi tengeri	— — —	8.78

Budapesti értéktözsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	868.25
Oszták hitelrészvény	— —	657.—
Jelzálogbank	— — —	500.50
Leszámitoló és pénzváltó	— —	577.75
Közuti vasut	— — —	810.50
Oszták államvasut részvény	— —	738.—
Salgótarjáni kőszén	— —	744.—
Városi vasut	— — —	432.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete r.-t. sertéshizlalo telepén

kövér sertések

naponként reggel 6 órától, d. u. 6 óráig egyenként is a

napi árákon kaphatók.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.

Hirdetmény.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság 1912 január 24-én tartott közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvénytökejét 7500 drb új 200 koronás n. é. részvénykibocsátása által két millió ötszáz ezer koronáról

négy millió koronára

emeli fel.

Ezen új 7500 drb részvény átvételére a régi részvényesek elővételi joggal bírnak a következő feltételek mellett:

1. Az új kibocsátású részvények 250 koronáért árban bocsájtatnak ki, melyből 200 korona az alaptökéhez, 50 korona a rendes tartalék-alaphoz csatoltatik.

2. Minden 5 régi részvény birtokosának 3 új részvény átvételére van joga. Tartozik azonban a 250 korona vételáron felül darabonként 3 koronát bélyeg- és kiállítás-díj címén megfizetni.

3. Az elővételi jog gyakorlásának záró határideje 1912. február 20. Az ezen határidőben elővételi jogot gyakorolt régi részvénybirtokosok tartoznak:

1912 február 20 ig darabonként	53 koronát
1912 március 15-ig	100 >
1912 április 10 ig	100 >

valamint 1912. január 1-től a fizetés napjáig járó 6 százalékos kamatot az intézet pénztáránál készpénzben befizetni.

Az új részvények 1912 január 1-től kezdve az üzlet haszonban részesülnek.

Felkérjük ennél fogva mindazon t. részvényeseket, kik a kibocsátandó új részvényekre az elővételi jogot gyakorolni óhajtnak, hogy részvényeiket a fent kitűzött záró határidőig, vagyis 1912 február 20 ig az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutassák és a fizetendő összeg első részletét teljesítsék, mivel ezen határidő letele után az elővételi jog nem gyakorolható.

Nagyvárad, 1912. január 24.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Igazgatósága.

Biharmegyei Takarékpénztár.**Hirdetmény.**

A BIHARMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR-nak 1912. évi január hó 28-án tartott rendes közgyűlése elhatározta, hogy az intézet részvényitökéjét 3.600.000 koronáról 2000 drb 600 korona névértékű új részvény kibocsátása által

4.800,000 koronára

felel, mely új kibocsátású részvények az 1912. évi osztalékban már szintén részesednek. Ezen újonnan kibocsátandó részvényeket ezennel felajánljuk régi részvénybirtokosainknak és pedig a következő feltételek mellett:

I. Három régi részvényre egy új részvény vehető át.

II. A kibocsátási árfolyam 800 koronában állapítatik meg, amelyből 600 korona a részvénytökére, 200 korona felpénzből a kibocsátási költségek levonása után fennmaradó összeg a tartalékalapok javára fog iratni.

III. Az új kibocsátású részvények a közgyűlés határozata szerint az 1912. évi osztalékban részesedvén a megállapított kibocsátási ár után 1912. évi január hó 1-től 6% kamat a befizetés napjáig szintén megterítendő az új részvények után.

IV. Az elővételi jog 1912. január 29-től február hó 29-ig bezárólag gyakorolható és pedig Nagyváradon az intézet pénztáránál, 1912. február 29-én tud az átvételi jog megszűnik.

Aki átvételi jogával élni kíván, tartozik a régi részvényeket, szelvényivek nélkül az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutatni és egyidejűleg az első részletfizetést készpénzben teljesíteni, ami, valamint a későbbi befizetések ideiglenesen nyugtáztatnak. A régi részvények lebélyegzés után azonnal visszaadandók.

V. A befizetések következőképen teljesítendő:

300 korona fizetendő a részvény lebélyegzése alkalmával.
250 » » 1912 március 31-ig
250 » » 1912 április 30-ig
és minden részletfizetésnél az 1912. január 1-től esedékes 6% kamat.

Szabadságában áll azonban a részvényeseknek több részletet, vagy valamennyit egyszerre a kitűzött határidő előtt is befizetni.

Részletfizetések késedelmissége, vagy elmulasztása az alapszabályok 3. §-ának alkalmazását vonja maga után.

A Biharmegyei Takarékpénztár Igazgatósága.

3. §. Azon részvényes, aki valamely befizetést a kitűzött határidőn túl teljesít, a késedelem idejére 6 százalékos késedelmi kamatot köteles fizetni. Ha azonban a befizetések a kitűzött határidő lejártán 60 nap alatt sem történének meg, az igazgatóság a kiadott elismervényeket semmivé nyilvánítja, a késedelmes részvényesek pedig az eddig teljesített befizetéseiket elvesztik. Az ekként megsemmisített ideiglenes elismervények helyett az igazgatóság új részvények kibocsátását rendelheti el és ez esetben az ezzel érvénytelenített befizetések — hozzászámítva a névértéken felül elért többletet — a társaság tartalékalapját illetik.

Halló!

A nagyérdemű közönség szives figyelmét felhívom, bádogos és vízvezeték szerelő műhelyem megtekintésére. **KÖLTSÉGVETÉS DIJTALAN.**

Szives pártfogást kér

Kóródy István,bádogos és vízvezeték szerelő.
Kórház-u. 3. vagy Páris-u. 30.**Halló!**

Telefon 1153. Interurbán Telefon 1153

Hölgyek figyelmébe!!!

Igen kedvelt

Zsigmond-fűző

remek, kipróbált és kedvelt jó szabású egyenes Reform és csipő-fűző a hasat minden nyomás nélkül fűzi és a testnek remek formát kölcsönöz, a gyomrot szabadon hagyja. Kizárólag egyedül csak

Izsák Lidiánál

rendelhető meg. — Becses pártfogását továbbra is kérve, teljes tisztelettel

Izsák Lidia

A Szigligeti-színház művésznőinek egyedüli fűzőszállítója.
Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 1.

Belépési felhívás.**A POLGÁRI TAKARÉK és SEGÉLY-SZÖVETKEZET****Kossuth Lajos-utca 4. szám****1912 január 1-én megnyitotta****17-ik évtársulatát.**

Az igazgatóság ez uton felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszés szerinti száma törzsbetét jegyzésével történik, melyek mindegyike után hetenkint 1 korona fizetendő a szövetség pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelté után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszoneredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetség célja, hogy tagjainak a heti befizetésekből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hitelnek, keresetének és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

Kölcsönök adatnak:

a) a heti befizetések kilenczted része erejéig minden további biztosíték nélkül;
b) ingatlanokra;
c) elegendő biztosítékot nyújtó kézi zálogra;
d) megfelelő kezesség mellett váltóra, kötelezvényre. A szövetségbe való belépés alkalmával törzsbetétenkint 50 fillér beirattási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja törzsbetét könyvecskéjét.

Az új évtársulatba belépők részére kölcsönök már most folyósítanak. *A kölcsönökről kiállított kötelezvények bélyeg- és illetékmentesek.*

A belépni szándékozók felkértenek, hogy a felvétel iránt üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1911. december hó.

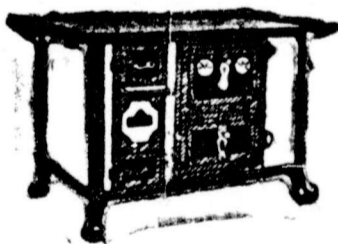
Tisztelettel

•A Polgári takarékszövetkezet igazgatósága.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszműlakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegárú állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

FÉLIX-FÜRDŐtéli és nyári gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hévviz forrása. **Vizhőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség.**

Csuz, köszvény, ischias, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pocró-zozással hetenként **56 koronába** kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirtda, interurbán telefon, állandó gyógyszerár a fürdő telepen. Prospektust küld az

igazgatóság.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévy-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.	1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.	1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 85 kr
1 » francia szájviz	25 »	1 tégely Margit krém	40 »	1 Gillette utánzatu borotva készlet	1 » 50 »
1 » száj szagtalanító	50 »	1 » Diana krém	65 »	1 valódi serte hajkefe	70 »
1 tubus dr Heyder foggerém	50 »	1 drb Dianna szappan	65 »	1 dublé bajszkefe	20 »
1 » Thymol »	20 »	1 dob Leichner puder	88 »	1 valódi serte ruhakefe	45 »
1 » Stomatin »	20 »	1 » amerikai porcelán puder	1 frt 20 »	1 körömkefe	05 »
1 » tégely Odonin togpasztá	55 »	1 üveg amerikai petrol	50 »	1 surolókefe óriási	20 »
1 drb Odontin betét	85 »	1 » Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt »	1 surolókefe kisebb	10 »
1 üveg Pixavon	98 »	1 fekete champos	12 »	12 drb Royal angol cipő krém	96 »
1 üveg Bay Rum	85 »	1 rud rozsa Glycerin szappan	20 »	1 drb cipő krém-kefe kenőkefével	70 »
1 » Vera Viollette brillantín	30 »	8 drb francia ibolya szappan	50 »	1 » cipőfényesítő flanel	20 »
1 » francia brillantín	15, 22, 35 »	1 » Kielhauser ibolya gycerin szappan	28 »	1 » Jurigatem Zománc	80 »
1 » folyékony brillantín	50 »	1 » Speick szappan	28 »	1 mtr vörös gumieső	60 »
1 » valódi dió olaj	15 »	1 » Windsor szappan	88 »	Egynegyed Ko Brunz watta	85 »
1 » » » kivonat	75 »	1 tubus kaloderma	28 »		
1 dob bajszkötő	15, 20 55 »	1 » Beloderma kézfinomító	20 »		
		1 üvegtégely tejcrém	20 »		

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árakról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyelotes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kap-hatók.

Villamos motorok

1/2 lóerőtől minden nagyságban.

Férszerelő telefonja 55. sz.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.
Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.
Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%⁰-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

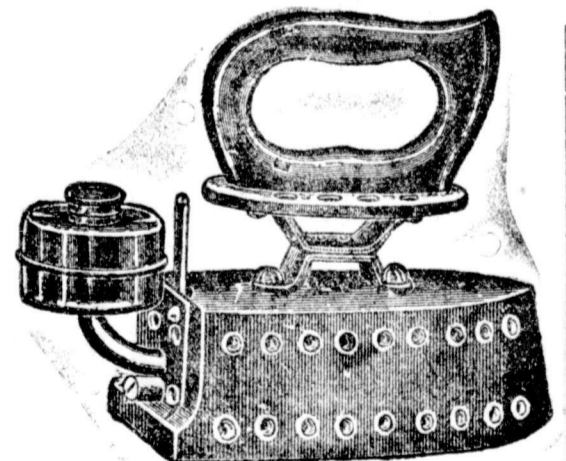
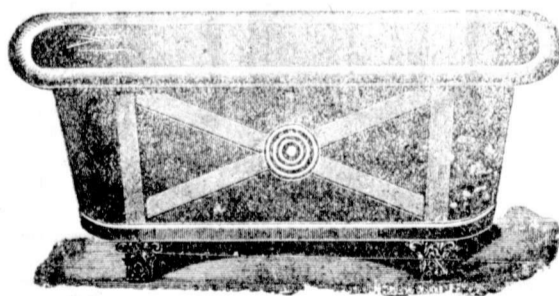
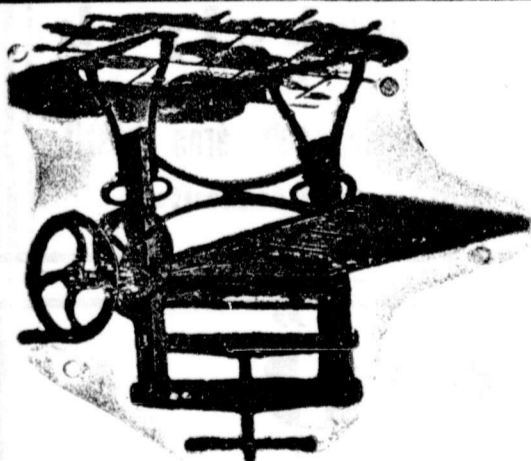
A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindennemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósit házakra és földbirtokokra.

Fü rdőkádakból
legnagyobb választék minden nagyságban.

Ruha mosó és mangorló gépek,
modern konyha berendezések kizárólag

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóci-ut.

Telefon 390.

